

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 258/2014

Αρ. Πρωτ. Ερωτήματος : Φ. 952/4/127266/Σ.271/7-2-2014/Υπουργείο Εθνικής Άμυνας / Γενική Διεύθυνση Οικονομικού Σχεδιασμού & Υποστήριξης / Διεύθυνση Οικονομικού / Τμήμα Οικονομικής Μέριμνας & Νομικών Προσώπων / Γραφείο Νομικών Προσώπων.

Περίληψη Ερωτήματος : Ερωτάται

α) αν οι προκαταβολές έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος , που χορηγούν έντοκα οι Ειδικοί Λογαριασμοί Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, εξακολουθούν ν' αποτελούν πιστωτική διευκόλυνση, όπως είχε γίνει δεκτό με την υπ' αριθμ. 311/1996 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., ή έχουν τον χαρακτήρα στεγαστικού δανείου,

β) πως θα επιλυθεί το πρόβλημα για τον καθορισμό του ύψους του επιτοκίου των προαναφερομένων έντοκων προκαταβολών ενόψει του γεγονότος ότι η διάταξη του άρθρου 18 παρ. 4 του Ν.Δ. 398/1974 εξακολουθεί στην πράξη να είναι εφαρμοστέα μόνο καθ' ό μέρος ορίζει ότι οι προκαταβολές αυτές έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος είναι έντοκες.

Γνωμοδοτών

: Γεώργιος Σπ. Ανδρέου , Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.

Επί του ως άνω Ερωτήματος εκτίθενται τα ακόλουθα :

Α. Επί του πρώτου σκέλους του Ερωτήματος.

Ι.α. Στο Ν.Δ. 398/1974 «Περί Ταμείων Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας» (ΦΕΚ Α' 116) ορίζονταν και τα εξής:

«Άρθρου 1.1. Τα υφιστάμενα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας αποτελούντα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τελούνται υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, δια του Αρχηγείου του οικείου Κλάδου, έχουν σκοπόν την, συμφώνως προς τας διατάξεις του παρόντος, χορήγησιν εφ' άπαξ χρηματικού βοηθήματος εις τους εξερχομένους των τάξεων των Ενόπλων Δυνάμεων και Λιμενικού Σώματος μετόχους ή εν περιπτώσει θανάτου τούτων, εις τα μέλη της οικογένειάς των. 2. Λειτουργούν παρά τα αντίστοιχα Μετοχικά Ταμεία Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, από των οποίων όμως είναι εντελώς διακεκριμένα.

Άρθρον 18. 1. Τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας δύναται να προκαταβάλουν εις τους μετόχους των, τους έχοντας συμπληρώσει εικοσαετή τουλάχιστον συμμετοχήν, μέρος του εφ' άπαξ βοηθήματος του αναλογούντος αυτοίς κατά την ημέραν υποβολής της σχετικής αιτήσεως, προς τον αποκλειστικόν σκοπόν, όπως ούτοι αποκτήσουν στέγην ή επεκτείνουν ή βελτιώσουν υφισταμένην ιδιόκτητον τοιαύτων. 2....3...4. Η κατά τα ανωτέρω χορηγουμένη προκαταβολή βοηθήματος τυγχάνει έντοκος, του σχετικού επιτοκίου καθοριζομένου ίσου προς το τοιαύτον της Τραπέζης της Ελλάδος δια τας καταθέσεις διαθέσιμων κεφαλαίων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου».

β. Στον Ν. 2913/2001 «Ρύθμιση θεμάτων Μετοχικών Ταμείων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας» (ΦΕΚ Α' 102) ορίζονταν, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Άρθρο 2. Τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας του Ν.Δ. 398/1974 (ΦΕΚ 116 Α') και το Ταμείο Πρόνοιας Ναυτικού του Ν.Δ. 2997/1954 (ΦΕΚ 210 Α') καταργούνται ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και μετατρέπονται σε ειδικούς λογαριασμούς των αντιστοίχων Μετοχικών Ταμείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, με ίδιο προϋπολογισμό, απολογισμό και ισολογισμό. Η διαχείριση των ειδικών αυτών λογαριασμών ασκείται από τα Διοικητικά Συμβούλια των οικείων Μετοχικών Ταμείων.....».

γ. Επειδή η κατάργηση των ως άνω τριών Ταμείων, Αλληλοβοηθείας δεν ολοκληρώθηκε υπό το καθεστώς ισχύος του Ν. 2913/2001 η κατάργησή τους

υλοποιήθηκε τελικά με τις διατάξεις του 3648/2008 «Ρύθμιση θεμάτων αναπήρων πολέμου, προσωπικού του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 38), στις οποίες ορίζονται τα εξής:

« Άρθρο 39 . Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται οι διατάξεις :.....του άρθρου 2 παρ. 1 του Ν. 2913/2001 (ΦΕΚ 102 Α')

Άρθρο 28. 1. Τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας του Ν.Δ. 398/1974 , καλούμενα εφεξής «Ταμεία» , καταργούνται ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και μετατρέπονται σε Ειδικούς Λογαριασμούς των αντίστοιχων Μετοχικών Ταμείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας , με ίδιο προϋπολογισμό, απολογισμό και ισολογισμό , καλούνται δε εφεξής «Ειδικό Λογαριασμοί Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας».

δ. Τέλος , στον Αστικό Κώδικα ορίζονται και τα ακόλουθα:

«Άρθρο 806. Με την σύμβαση του δανείου ο ένας από τους συμβαλλομένους μεταβιβάζει στον άλλον κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας.

Άρθρο 807. Αν δεν ορίστηκε χρόνος για την απόδοση του δανείου ούτε συνάγεται αυτός από τις περιστάσεις , το δάνειο αποδίδεται αφού περάσει ένας μήνας από την καταγγελία του δανειστή ή του οφειλέτη. Αν είναι άτοκο , ο οφειλέτης έχει δικαίωμα να το αποδώσει και χωρίς καταγγελία».

II. Από το σύνολο των προαναφερθεισών διατάξεων προκύπτει ότι η χορήγηση του εφ' άπαξ βοηθήματος και των εντόκων προκαταβολών έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος ήταν ο βασικός σκοπός ύπαρξης και λειτουργίας όχι μόνο των τριών Ταμείων Αλληλοβοηθείας (Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας) στο παρελθόν, αλλά και σήμερα είναι των τριών , αντίστοιχων, Ειδικών Λογαριασμών Αλληλοβοηθείας, μετά την κατάργηση το έτος 2008 των τριών ως άνω Ταμείων Αλληλοβοηθείας και την μετατροπή τους σε Ειδικούς Λογαριασμούς Αλληλοβοηθείας. Η έντοκη αυτή προκαταβολή έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος , μολονότι αποσκοπεί στην απόκτηση ιδιωτικής στέγης ή στην επέκτασή της ή στην βελτίωσή της δεν έχει, σε καμιά περίπτωση, τον χαρακτήρα « στεγαστικού δανείου», αφού δεν πληροί τις προϋποθέσεις «του δανείου», όπως αυτές καθορίζονται στα άρθρα 806 και 807 Α.Κ., αλλά συνιστά «πιστωτική διευκόλυνση», όπως ορθά είχε γίνει δεκτό με την υπ' αριθμ. 311/1996 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Ν.Σ.Κ.

Β. Επί του δευτέρου σκέλους του Ερωτήματος

Ι.α. Στον Α.Ν. 1611/1950 «Περί καταθέσεων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Ασφαλιστικών Ταμείων» (ΦΕΚ Α' 304) ορίζονταν, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

« Άρθρον 1. "Δημόσιοι Οργανισμοί" υπαγόμενοι εις τας διατάξεις του παρόντος Νόμου νοούνται τα πάσης φύσεως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ως και τα πάσης φύσεως Ασφαλιστικά Ταμεία Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου.

Άρθρον 2.1.....2. Ιδρύεται εις την Τράπεζαν της Ελλάδος ίδιος λογαριασμός υπό τον τίτλον "Ειδικός Λογαριασμός Διαχειρίσεως Διαθεσίμων Δημοσίων Οργανισμών".

Άρθρον 3. Οι παρακαταθέτοντες παρά τη Τραπέζη της Ελλάδος Δημόσιοι Οργανισμοί θα δικαιούνται να λαμβάνουν τόκον επί των αντιστοίχων υπολοίπων αυτών παρά των "Ειδικών Λογαριασμών Διαχειρίσεως Διαθεσίμων Δημοσίων Οργανισμών" επί τη βάσει επιτοκίου, οριζομένου εκάστοτε δι' αποφάσεως της Νομισματικής Επιτροπής».

β. Η Νομισματική Επιτροπή ασκούσε τις αρμοδιότητές της συμφώνως προς τις διατάξεις του Ν.Δ. 588/1948 «Περί ελέγχου της πίστωσης» (ΦΕΚ Α' 85) μέχρι την κατάργηση αυτής και των υποεπιτροπών της με το άρθρο 1 του Ν. 1266/1982 «Όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 81).

Κατά το εδάφιο β' του προαναφερόμενου άρθρου 1 «οι αρμοδιότητες αυτές, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στα επόμενα άρθρα 2 και 3, μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στην Τράπεζα της Ελλάδος και ασκούνται με πράξεις του Διοικητή της ή οργάνων της εξουσιοδοτημένων από το Διοικητή, στο πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής».

Στο άρθρο 2 του ως άνω Ν. 1266/1982 ορίζονται τα εξής:

«Με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Συντονισμού, του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ορίζονται : 1. Οι γενικοί όροι για την διάθεση ή επένδυση κεφαλαίων των Δημοσίων Οργανισμών, σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 1511/1950 "Περί καταθέσεως Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Ασφαλιστικών Ταμείων"..... 2. Τα επιτόκια των

καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος των νομικών προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου . 3.....».

γ. Στον Ν. 1902/1990 «Ρύθμιση συνταξιοδοτικών και άλλων συναφών θεμάτων» (ΦΕΚ Α' 138) ορίζονται και τα εξής:

«Άρθρο 13.1. Από τη δημοσίευση του παρόντος και εφεξής οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης και λοιπά δημόσιοι οργανισμοί, όπως αυτοί ορίζονται στον Α.Ν. 1611/1950, απολαμβάνουν για τις καταθέσεις τους του Α.Ν. 1611/1950 επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου. Ομοίως επιτρέπεται στις τράπεζες και τραπεζικούς οργανισμούς να καταβάλλουν τόκο στα κατατεθειμένα υπόλοιπα της ταμιακής διαχείρισης των ως άνω φορέων και λοιπών δημόσιων οργανισμών. Πάσα αντίθετη διάταξη καταργείται».

δ. Στον Ν. 2216/1994 «Κύρωση Σύμβασης μεταξύ των-Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξάλειψη της διπλής φορολογίας σε περίπτωση διορθώσεως των κερδών συνδεόμενων επιχειρήσεων και των προσαρτημένων σε αυτήν κοινών και μονομερών δηλώσεών τους και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 83) ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τ' ακόλουθα:

«Άρθρο τρίτο. Διαχείριση κεφαλαίων. 1. Τα διαθέσιμα, πλην της ταμιακής διαχείρισης, κεφάλαια των δημόσιων οργανισμών και ασφαλιστικών ταμείων, τα μη επενδύόμενα κατά τις διατάξεις των άρθρων 13 του Ν. 1902/1990 (ΦΕΚ 138 Α') και 14 του Ν. 2042/1992 (ΦΕΚ 75 Α') ως και των κοινών αποφάσεων των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος , που εκδίδονται βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης του άρθρου 2 παρ. 1 του Ν. Δ. 3856/1958, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 1266/1982 (ΦΕΚ 81 Α'), μεταφέρονται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος. 2. Η Τράπεζα της Ελλάδος ενεργούσα ως διαχειριστικό όργανο των καταθετών, επενδύει τα διαθέσιμα αυτά σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου της επιλογής των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η αμοιβή για την εργασία αυτή ορίζεται με σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Τράπεζας και βαρύνει το Δημόσιο. 3. Οι λεπτομέρειες των παρ. 1 και 2 ρυθμίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών. [Οι παρ. 2 και 3 καταργήθηκαν με την παρ. 11 εδ' θ' άρθρο 15 Ν. 2459/1997]. 4. Οι διατάξεις του Α.Ν. 1611/1950 (ΦΕΚ 304 Α') και του Ν. 1902/1990 άρθρο 13 τροποποιούνται αναλόγως ή και καταργούνται, εφόσον αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος. 5. Το άρθρο αυτό ισχύει από την ψήφισή του».

II. Από το σύνολο των προαναφερθεισών διατάξεων προκύπτουν τ'ακόλουθα:

α. Από το έτος 1950 και με βάση τον Α.Ν. 1611/1950 οι δημόσιοι οργανισμοί, ήτοι «τα πάσης φύσεως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ως και τα πάσης φύσεως Ασφαλιστικά Ταμεία Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου» (άρθρο 1 του Α.Ν. 1611/1950), τηρούσαν στην Τράπεζα της Ελλάδος λογαριασμούς διαθεσίμων κεφαλαίων, στους οποίους μεταφέρονταν υποχρεωτικά τα διαθέσιμα κεφάλαιά τους. Η οικεία νομοθεσία προέβλεπε έκτοτε ορισμένες δυνατότητες για τους δημοσίους οργανισμούς να επενδύουν διαφορετικά, με δική τους πρωτοβουλία, τα διαθέσιμα κεφάλαιά τους χωρίς μεσολάβηση της Τράπεζας της Ελλάδος (βλ. για παράδειγμα άρθρο 14 Ν. 2042/1992 για επενδύσεις σε ακίνητα και κινητές αξίες μέχρι ποσοστού 20% από τα διαθέσιμα κεφάλαια των δημοσίων οργανισμών). Ως κανόνας, ωστόσο, συνέχιζε και συνεχίζει να παραμένει η πρόβλεψη ότι τα κεφάλαια των δημοσίων οργανισμών, που δεν αξιοποιούνται διαφορετικά (διαθέσιμα κεφάλαια), μεταφέρονται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο προαναφερόμενοι λογαριασμοί διαθεσίμων απολάμβαναν μέχρι την 16-10-1990 επιτόκιο, το οποίο καθοριζόταν αρχικά με αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής, και αργότερα, μετά την κατάργησή της, με Κοινές Αποφάσεις των Υπουργών Συντονισμού, Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (άρθρα 1,2 του Ν. 1266/1982. Μετά δε την 17-10-1990 απολάμβαναν τουλάχιστον, το ελάχιστο επιτόκιο για τις καταθέσεις ταμειευτηρίου (άρθρο 13 παρ. 1 του Ν. 1902/1990).

Στην συνέχεια και συγκεκριμένα από την 1-6-1994 (έναρξη ισχύος της ρύθμισης του άρθρου τρίτου του Ν. 2216/1994), οι λογαριασμοί διαθεσίμων των δημοσίων οργανισμών στην Τράπεζα της Ελλάδος έπαυσαν να αποδίδουν τόκο.

Με τις αλληπάλληλες αυτές νομοθετικές μεταβολές η διάταξη του άρθρου 18 παρ. 4 του Ν.Δ. 398/1974, όσον αφορά το ύψος του επιτοκίου των χορηγούμενων έντοκων προκαταβολών έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος, κατέστη στην πράξη ανενεργή. Με σκοπό την επίλυση του σχετικού προβλήματος τέθηκε Ερώτημα προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το οποίο, με την υπ' αριθμ. 311/1996 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματός του, την οποία αποδέχθηκε ο τότε ΥΦΕΘΑ, γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ του ότι οι ως άνω έντοκες προκαταβολές συνιστούν πιστωτικές διευκολύνσεις και ότι για τον

καθορισμό του ύψους του επιτοκίου τους εφαρμοστέες τυγχάνουν οι εκάστοτε ισχύουσες γενικές διατάξεις περί καθορισμού επιτοκίου χορηγήσεων, δανείων και εν γένει πιστωτικών διευκολύνσεων από Ασφαλιστικά Ταμεία και Δημοσίου Οργανισμούς του Α.Ν. 1611/1950 προς τους ασφαλισμένους τους. Η ως άνω, όμως, διατυπωθείσα άποψη σχετικά με τον καθορισμό του ύψους του επιτοκίου δεν κατέστη δυνατόν να τύχει εφαρμογής από την Υπηρεσία, διότι η τελευταία δεν μπόρεσε να εντοπίσει τις διατάξεις αυτές και γι' αυτόν τον λόγο έθεσε το νύν εξεταζόμενο Ερώτημα.

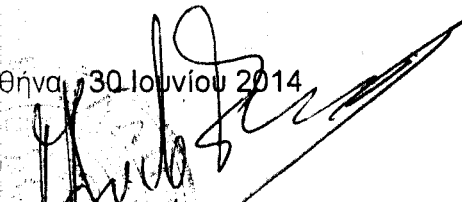
β. Ερευνητέο, λοιπόν, τυγχάνει αν το ήδη προσδιορισθέν νομικό κενό μπορεί να πληρωθεί με αναλογία, δηλαδή με την εφαρμογή κανόνα ή κανόνων δικαίου που εφαρμόζονται σε άλλη, όμοια, όμως, περίπτωση. Ο τρόπος αυτός για την πλήρωση ενός κενού στο νόμο δεν είναι πάντοτε ασφαλής και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι για την πλήρωση του κενού ως προς το ύψος του επιτοκίου των έντοκων προκαταβολών έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος, που χορηγούν οι τρεις προαναφερόμενοι Ειδικοί Λογαριασμοί Αλληλοβοηθείας (Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας), υφίσταται διάσταση απόψεων μεταξύ του Ειδικού Λογαριασμού Αλληλοβοηθείας Στρατού και Ναυτικού από την μία πλευρά και του Ειδικού Λογαριασμού Αλληλοβοηθείας Αεροπορίας από την άλλη, χωρίς να είναι δυνατόν ν' αποκλεισθεί τελείως η ορθότητα των επιχειρημάτων της μίας ή της άλλης πλευράς, μολονότι και από τις δύο απόψεις γίνεται δεκτή ως βάση υπολογισμού του τα στην Τράπεζα της Ελλάδος τηρούμενα διαθέσιμα κεφάλαια των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης και των λοιπών Δημοσίων Οργανισμών, τα οποία συνιστούν το λεγόμενο «Κοινό Κεφάλαιο».

Ενόψει όλων των ανωτέρω αλλά και του γεγονότος ότι η υπ' αριθμ. 311/1996 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., η οποία έφερε την Υπηρεσία προ αδιέξοδου για τους προεκτεθέντες λόγους, είχε γίνει δεκτή από τον τότε ΥΦΕΘΑ και εξακολουθεί να ισχύει μέχρι σήμερα, κρίνεται σκόπιμο και οπωσδήποτε απόλυτα ασφαλές να λυθεί το πρόβλημα του καθορισμού του ύψους του επίμαχου επιτοκίου με σχετική νομοθετική ρύθμιση, την οποία θ' αναλάβει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας με τα αρμόδια όργανά του.

Συμπέρασμα

Συνεπώς, στο μεν πρώτο σκέλος του Ερωτήματος αρμόζει η απάντηση ότι η καταβαλλόμενες από τους τρεις Ειδικούς Λογαριασμούς Αλληλοβοηθείας έντοκες προκαταβολές έναντι του εφ' άπαξ βοηθήματος συνιστούν πιστωτικές διευκολύνσεις, στο δε δεύτερο ότι για τον καθορισμό του ύψους του επιτοκίου, με το οποίο χορηγούνται οι ως άνω προκαταβολές, είναι αναγκαία μία σχετική νομοθετική ρύθμιση, την οποία θ' αναλάβει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας με τα αρμόδια όργανά του.

Αθήνα, 30 Ιουνίου 2014

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΠ. ΑΝΔΡΕΟΥ
Ναυτικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.